



# ALTERNATIEF AMBITIE DOCUMENT GEMEENTE WESTERVELD

## Verantwoording / Westerveld 30 maart 2021

De fractie van **Progressief Westerveld** heeft kennis genomen van het Ambitiedocument, zoals dat in de afgelopen periode is ontwikkeld na een consultatieronde met inwoners en na informele sessies met raadsleden, en is vastgesteld door een raadsmeerderheid op 30 maart 2021

Dat document doet geen recht aan die inbreng, noch van de inwoners, noch van de Raad zelf. Maar vooral is het een document zonder daadwerkelijke ambities voor de komende tijd.

Derhalve heeft de fractie van **Progressief Westerveld** dit alternatieve ambitiedocument opgesteld, waarin wel ambities staan, die richtinggevend kunnen zijn voor de Omgevingsvisie van deze gemeente, en die veel beter aansluiten bij de inbreng, die vanuit de inwoners is ingebracht. Hiermee gaan wij de discussie over de Omgevingsvisie in.



# VOORAF

## 1.1 Aanleiding

Het opstellen van een Omgevingsvisie is één van de projecten die met voorrang worden opgepakt voordat de Omgevingswet in 2022 in werking treedt. In de Omgevingsvisie worden integrale kaders en ambities vastgesteld door de gemeenteraad. De Omgevingsvisie geeft richting aan het langetermijnbeleid van de gemeente Westerveld. Het is bij uitstek het instrument dat strategische doelen en lokale behoeften verbindt en voorziet van richting en koers. Op die manier wordt de Omgevingsvisie geen beleidsstuk met alleen mooie verhalen en ambities, maar juist een visie die helpt om vanuit ambities sturing en uitvoering te geven aan de uitdagingen waar de gemeente en samenleving voor staan.

## 1.2 Doel en inhoud van het ambitiedocument

### Doel

Het ambitiedocument dient als voorloper van de Omgevingsvisie. Aan het ambitiedocument is de campagne Westerveld Natuurlijk voorafgegaan en zijn vier brainstormsessies met de gemeenteraad gehouden. Het is bedoeld als tussenstap om orde aan te brengen in de verzamelde informatie. Ook heeft het Ambitiedocument als doel om (van daaruit) een eerste richting te geven aan de inhoud van de Omgevingsvisie. Het Ambitiedocument is daarmee een tussenstation. Belangrijk voor de richting, maar nog niet het einde van de reis. De Omgevingsvisie zelf is meeromvattend en werkt het Ambitiedocument (gebiedsgericht en gedetailleerder) uit.

### Inhoud

De in dit document geformuleerde ambities en speerpunten zijn uitdagingen en kansen die gaan over de toekomst van de gemeente. In lijn met de doelstelling van de Omgevingswet is gezocht naar verbinding en samenhang tussen de verschillende onderwerpen: een integrale blik waarmee wordt gestreefd naar een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. Het gaat daarbij niet alleen beleidsmatige ambities, maar ook keuzes over de manier waarop de gemeente onder de Omgevingswet wil omgaan met initiatieven en nieuwe ontwikkelingen. Welke houding nemen raad, college en ambtelijke organisatie aan als zich nieuwe, onbekende ontwikkelingen aandienen? Welke houding en gedrag past bij het DNA van de gemeente Westerveld? En wat betekent dat voor de contacten met inwoners en ondernemers? Ook deze vragen komen in dit ambitiedocument aan de orde.

## 1.3 Haalbaarheid en uitvoerbaarheid

Dit ambitiedocument beschrijft de ambities en bijbehorende speerpunten van de gemeenteraad van de gemeente Westerveld. Haalbaarheid en uitvoerbaarheid zijn nog niet getoetst. Verderop in dit ambitiedocument zal blijken dat niet alle ambities en speerpunten op voorhand volledig in overeenstemming zijn met het beleid van hogere overheden. Daar is niets op tegen: de gemeentelijke keuzes kunnen en mogen verder reiken dan die van rijk of provincie. Voor de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van sommige speerpunten kan het nodig zijn dat provincie en/of rijk eerst beleidsmatige ruimte moeten creëren (dat kan bijvoorbeeld door aanpassing van het betreffende beleid of het bieden van experimenteeruimte). Omdat ook rijk en provincie te maken krijgen met de Omgevingswet en hun beleid daarop moeten aanpassen, mag worden verwacht dat er voor de gemeente meer ruimte komt voor lokaal maatwerk.

## 1.4 Zes ambities, meerdere speerpunten

Er zijn vijf overkoepelende Westerveldse ambitietitels geformuleerd die de rode draad vormen in alle stappen richting de Omgevingsvisie, voorafgegaan door een paragraaf, waarin de (kaderstellende) rol van de overheid en de relatie tussen overheid en inwoner aan de orde komt en waarin eveneens ambities en speerpunten zijn geformuleerd

De ambities en speerpunten zijn gebaseerd op Westerveldse waarden als noaberschap en saamhorigheid ("er is aandacht en zorg voor elkaar; we kennen elkaar"), inclusiviteit en participatie van allen ("iedereen in Westerveld is gelijk voor de wet, wordt betrokken en gehoord en doet mee aan de samenleving"), rentmeesterschap en het borgen van een toekomst voor komende generaties ("we dragen zorg voor onze omgeving, voor de grond, het water en de lucht, die we delen, en we zetten de toekomst niet op het spel"), ondernemerschap en coöperatie ("we zijn initiatiefrijk, zoeken naar mogelijkheden om ons te ontwikkelen en een goede boterham te verdienen, maar zoeken daarin ook de samenwerking"), lokale schaal en verbinding met de wereld ("we waarderen de lokale schaal,

maar weten ons daarbij ook verbonden met de regio, het land en de wereld”), schoonheid, behoud en vernieuwing (“we zien de waarde van het natuur- en cultuurlandschap, we behouden wat belangrijk is en scheppen ruimte voor vernieuwing”)

De ambities en speerpunten zijn ondergebracht onder vijf titels:

1. Een bereikbaar en veilig Westerveld
2. Een bedrijvig en gastvrij Westerveld
3. Een leefbaar en inclusief Westerveld
4. Een gezond en groen Westerveld
5. Een herkenbaar en toekomstgericht Westerveld

Voorafgegaan door ambitietitel

0. Een open, betrouwbare en op samenwerking gerichte overheid

De eerstgenoemde vijf ambities garanderen dat de opgaven in de fysieke leefomgeving integraal worden benaderd en sluiten daarmee helemaal aan bij de Omgevingswet. Deze vijf ambities vormen de rode draad in dit ambitiedocument. Bij elk van deze vijf ambities zijn speerpunten geformuleerd. Soms strategisch, soms al meer gedetailleerd geven deze speerpunten een eerste richting en koers. In de Omgevingsvisie komen de vijf ambities terug en worden meer en andere speerpunten toegevoegd. In lijn met de koers die in dit ambitiedocument is aangegeven, ontstaat in de Omgevingsvisie het volledige beeld. De zesde voorafgaande ambitietitel (0) vormt daarvoor als het ware een basis.

## 1.5. Beknopte procesverantwoording

Het proces van de Omgevingsvisie is in mei 2019 gestart met een brede campagne onder de naam ‘Westerveld Natuurlijk’. Het doel van de campagne was om zoveel mogelijk inwoners en bezoekers van de gemeente te consulteren en te betrekken aan de hand van twee vragen:

- Ik ben trots op mijn dorp/omgeving omdat ...
- Mijn dorp/omgeving zou nog beter zijn als ...

**DIT HEBBEN WE BIJ U OPGEHAALD**

**WESTERVELDSE TROTS**

1. Saamhorigheid, dorpsgevoel
2. Natuur, ruimte en rust
3. Voorzieningen en verenigingen
4. Authentiek karakter
5. Toeristisch aantrekkelijk

**U BENT ONDER ANDERE TROTS OP:**  
Brinken en dorpspleinen / Nationale parken / Bosrijke omgeving / Mooie zwembaden / Wandel- en fietsroutes / Prettige woonomgeving (mooi wonen) / Diversiteit aan cultuur, landschap en historie

**DIT KAN VOLGENS U BETER**

1. Aandacht voor de openbare ruimte
2. Aandacht voor de woningen
3. Aandacht voor de veiligheid in de omgeving
4. Aandacht voor de jongeren
5. Aandacht voor het milieu en de gezondheid

**WAT KAN VOLGENS U ONDER ANDERE BETER:**  
Bermen en bomen onderhoud / Insectenhotels en biodiversiteit / Stoepen meer toegankelijk / Wegen en fietspaden onderhouden / Betaalbare woningen / Sociale- en huurwoningen / Speelvoorzieningen / Geen gaswinning / Gewasbeschermingsmiddelen / Mobiel bereik / Meer voorzieningen in de kleine kernen

De twee vragen vormden vervolgens de basis voor de vele gesprekken die medewerkers van de gemeente en raadsleden op straat, in de verschillende dorpen en bij evenementen, hebben gevoerd met voorbijgangers. Met de uitkomsten van het eerste deel van de campagne is na de zomer 2019 het verdiepende gesprek aangegaan. Tijdens vier dorpenavonden is samen met inwoners, aan de hand van een aantal trends, gezocht naar opgaven en concrete ideeën voor de leefomgeving en hoe de gemeente en inwoners samen hiermee aan de slag kunnen gaan.

Met de ketenpartners van de gemeente is op 23 september 2019 aan de hand van trends doorgesproken over de toekomst van de gemeente. Voor de scholieren van de middelbare school Stad & Esch in Diever is op 24 september 2019 een dag georganiseerd om van hen te horen wat zij belangrijk vinden voor de gemeente, voor nu en de toekomst. De ambtelijke organisatie is zelf aan de slag gegaan met de leefomgevingsfoto waarin de kwaliteit van de leefomgeving in de gemeente in beeld is gebracht. Ook is het huidige, actuele beleid geïnventariseerd.

De raad is in een aantal avonden (in het voorjaar van 2020) meegenomen in de veranderingen die de gemeente te wachten staan door de invoering van de Omgevingswet. Zo hebben de raadsleden kennism gemaakt met de verschillende (nieuwe) instrumenten, waaronder de Omgevingsvisie, en hebben zij een beeld gekregen van de inhoud en het detailniveau die de Omgevingsvisie zal moeten krijgen. Vervolgens zijn twee brainstorm-avonden georganiseerd om in informele setting gebiedsgerichte en themagerichte ambities onder de loop te nemen.

## 0. Een open, betrouwbare, op samenwerking gerichte overheid

### De rol van de overheid

De relatie tussen overheid en burger staat onder spanning. De alleen op autoriteit gerichte overheid, die boven de burger staat en zaken van bovenaf regelt, heeft al geruime tijd afgedaan. Maar ook het andere uiterste van de afwezige overheid, die zaken overlaat aan het vrije spel van maatschappelijke krachten en de pure marktwerking, is inmiddels achterhaald. Overheden op alle niveaus zijn op zoek naar een nieuwe vorm, waarin de overheid zich opstelt enerzijds als partner van de individuele burger en van groepen burgers in maatschappelijke processen, en anderzijds als beschermer van die belangen, die zonder die overheid ten onder zouden gaan: de belangen van de zwakkeren ten opzichte van de sterkeren, maar ook de belangen van toekomstige generaties, die van de natuur en de leefomgeving en die van de rechtsstaat.

Van dat spanningsveld moet de overheid, in ons geval de gemeente Westerveld, zich in ieder geval bewust zijn. Zij moet feilloos aanvoelen, wanneer welke rol geëigend is en welke vaardigheden daarbij passen. Dat geldt allereerst 'de politiek'. College van B&W en Gemeenteraad moeten kunnen schakelen tussen de formele rol in het staatsbestel (leidend tot rechtsgeldige besluiten) en de rol van partner van burgers en groepen burgers (voeling, dialoog en participatie). Dat geldt ook de 'ambtelijke organisatie'. Zij zijn veelal het eerste aanspreekpunt voor burgers, zij onderhouden de vele praktische contacten. En ook ambtenaren hebben soms een formele rol (beslisser, handhaver), maar heel vaak ook de rol van partner in processen (luisteren, meedenken, informeren, overleggen).

Bij de invoering van de Omgevingswet wordt dit spanningsveld alleen maar duidelijker. Waar laat je ruimte en waar stel je kaders ter bescherming van de belangen die zonder kaders niet zouden worden beschermd? Voor zo'n spanningsveld is geen "oplossing". Er is wel de noodzaak om je ervan bewust te zijn. De omgevingswet is ontworpen om het speelveld waarin de overheid beslissingen neemt te transformeren van een bilateraal speelveld, overheid – markt, waarbij de burger 'op de tribune zit' naar een speelveld waar de burger in positie wordt gebracht: overheid – markt – burger.



## Global Goals

Westerveld is een wel heel kleine stip op de wereldbol. Toch is het belangrijk om aan het begin van een ambitiedocument vast te stellen, dat de wereld een geheel is, en dat alle lokale vraagstukken deel uitmaken van en van dezelfde problematiek getuigen als globale vraagstukken. De Sustainable Development Goals ofwel Global Goals zijn in 2015 door de lidstaten van de Verenigde Naties aanvaard als de nieuwe mondiale duurzame ontwikkelingsagenda voor de periode 2015 – 2030. Er zijn 17 doelstellingen en 169 onderliggende targets om deze doelen te operationaliseren. De lidstaten moeten zelf zorgen voor vertaling in nationaal beleid.

De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft een campagne gelanceerd onder de naam 'Gemeenten4GlobalGoals' met als doel dat zoveel mogelijk gemeenten de Global Goals omarmen als internationaal kader voor een duurzame toekomst. In de raadsvergadering van 9 juli 2019 is een motie aanvaard waarin werd opgeroepen om aansluiting bij deze campagne. In de raadsvergadering van 7 april 2020 werd op basis van een collegevoorstel het besluit genomen om dat ook daadwerkelijk te doen. Een bestuurlijke ambitie zou in dat kader dan ook moeten zijn, dat beleidsvoornemens en besluiten standaard worden getoetst aan deze Global Goals.

## Samen met andere overheden

Het bestuurlijke landschap in Nederland is complex. Allereerst maakt ons land deel uit van de Europese Unie, waaraan op sommige onderwerpen bevoegdheden zijn overgedragen. Daarnaast worden heel veel zaken nationaal vastgelegd in wet- en regelgeving, waarover besluitvorming plaatsvindt in 'Den Haag'. En dan is er de provinciale laag, waarbinnen gemeenten moeten opereren. Over sommige zaken gaat niet 'Westerveld', maar 'Brussel', 'Den Haag' of 'Assen'. Daarnaast is inmiddels een enorme hoeveelheid Gemeenschappelijke Regelingen ontstaan, waaraan de gemeente Westerveld deelneemt, en waaraan eveneens zaken zijn overgedragen. Daarop heeft Westerveld wel enige invloed, maar in de praktijk vaak een beperkte. En naast de formele Gemeenschappelijke Regelingen zijn er ook meer informele samenwerkingsverbanden, zoals de Regio Zwolle of de Drents-Friese Grensstreek, die invloed hebben op wat in Westerveld gebeurt en mogelijk is.

Ook hier is sprake van een spanningsveld, want ook zaken 'waar de gemeente niet over gaat' zijn voor burgers van direct en wezenlijk belang en zij hebben dan ook verwachtingen van hun gemeentelijke overheid. Dan zijn er voor gemeenten twee mogelijkheden, die overigens ook kunnen samengaan. De eerste is: pal naast de inwoners te staan en hun belangen bij hogere overheden te verdedigen (de partner-rol). En de tweede is: bezien welke formele en feitelijke mogelijkheden de gemeente heeft om binnen de gegeven wet- en regelgeving haar rol gestalte te geven. Zo gaat de gemeente inderdaad formeel niet over de gaswinning, maar dient de gemeente wel in gesprek te zijn en blijven met de individuele burgers en groepen als GasDrOvF, van daaruit een sterke adviserende (en waar nodig procederende) rol te spelen bij het Rijk, en tegelijk te bezien op welke momenten er wellicht toch formeel kan worden opgetreden.

## Integrale benadering

En tenslotte. Vraagstukken in de gemeente zijn onderling met elkaar verbonden en kunnen dus ook alleen in hun onderlinge samenhang worden bezien. Het is belangrijk te kiezen voor een integrale benadering, waarbij niet één aspect van een vraagstuk in behandeling wordt genomen, maar alle andere aspecten worden meegenomen in de afwegingen en besluitvorming.

### **Een voorbeeld.**

Energietransitie is een invulling van Global Goal 7 Betaalbare en schone energie, en dan met name de targets 7.2 (Toename van het percentage aan hernieuwbare energie) en 7.3 Verdubbeling van de energie-efficiëntie) en de implementatie van het Klimaatakkoord van Parijs

Rondom de energietransitie heeft de gemeente te maken met de rijksoverheid (bijvoorbeeld het energieakkoord en de bijbehorende uitvoeringsagenda) en de provincie (als coördinator van de provinciale RES-opgave).

Maar de energietransitie kan niet worden los gezien van het sociaal domein (betaalbaarheid van de maatregelen voor de inwoners), de woningbouw (gasloos bouwen), de lokale economie (stimuleren van lokale ondernemers), de natuur- en cultuurlandschappen (waar kunnen welke zaken worden gerealiseerd), milieubeleid (milieueffecten van andere energiebronnen) etc.

Daarbij is de gemeente partner (middels voorlichting en subsidieregelingen) en regulator (middels bijvoorbeeld R.O.- en bouwbeleid)

## Ambities en speerpunten

Westerveld heeft de ambitie om

- als Global Goals gemeente alle beleidsplannen standaard te toetsen aan de Duurzame ontwikkelingsdoelen;
- de inwoners intensiever bij (de voorbereiding van) besluitvorming te betrekken, open en transparant te zijn, en politiek en de gemeentelijke organisatie nog verder om te buigen naar een communicatieve en meedenkende rol;
- ruimte te bieden voor ontwikkelingen en maatwerkoplossingen, maar vanzelfsprekend binnen de kaders van onze waarden en kwaliteiten: vrij laten waar mogelijk, reguleren waar nodig;
- de opgaven in het fysieke domein integraal, dus in hun onderlinge samenhang te benaderen;
- waar nodig de grenzen van landelijk en/of provinciaal beleid en regelgeving op te zoeken om eigen beleidsruimte te creëren waar mogelijk; en waar dat niet mogelijk is in overleg te gaan met hogere overheden om lokale belangen te verdedigen, en om mogelijkheden te bepleiten voor experimenteren en pionieren;
- de ambities en doelen voortdurend te monitoren, te evalueren en bij te sturen;

Speerpunten:

- het ontwikkelen van een Global Goals beleidskader;
- het ontwikkelen van burgerberaden en burgerbegrotingen;
- het verder ontwikkelen en scholen van politiek en ambtelijke organisatie richting de nieuwe rollen in het kader van de Omgevingswet;
- het ontwikkelen en op gang brengen van een 'beleidscyclus': een continu proces van monitoren, evalueren en waar nodig bijstellen van beleid, en het waarborgen van de integrale benadering in alle fasen.

## 1. Een bereikbaar en veilig Westerveld

### De geografie van Westerveld

Westerveld ligt op een fantastische locatie. Het is verbonden met het Noorden; als onderdeel van de Provincie Drenthe is het verbonden met Assen en als onderdeel van de noordelijke regio ook gericht op Groningen en Friesland. Maar het is evenzeer (en economisch wellicht belangrijker) ook verbonden met de Regio Zwolle, en via Zwolle met het midden, Westen en Zuiden van het land. Die ligging is van wezenlijk belang voor het vestigingsklimaat en het vasthouden van de opwaartse trend daarin, voor het toerisme en voor de economische bedrijvigheid.

Daarnaast is Westerveld een prachtige plek. Er is een rijkdom aan natuurlandschappen (in de vorm van meerdere nationaal en internationaal erkende natuurgebieden), aan cultuurlandschappen (in de vorm van brinken, essen en beekdalen). Ook die aspecten zijn essentieel voor het woonklimaat en voor het toerisme. Dat natuur- en cultuurlandschap is enerzijds een voorwaarde voor welbevinden, gezondheid, woongenot en ondernemingsmogelijkheden. Anderzijds is het ook een beperkende factor, waarbij aantasting ervan moet worden tegengegaan, zowel vanuit ecologische als vanuit economische motieven.

### Bereikbaarheid

Aan de **digitale infrastructuur** is in de afgelopen periode veel gedaan. Er zijn goede stappen gezet in de richting van aansluiting op het snelle internet door de aanleg van glasvezel. Ook de infrastructuur voor mobiel dataverkeer is belangrijk. Digitale bereikbaarheid speelt een enorme rol bij het woon- en vestigingsklimaat, bij het ondernemersklimaat, bij de bevordering van het toerisme en bij de veiligheid. Tegelijkertijd moet er aandacht zijn – met name bij de digitale infrastructuur – voor diegenen, die daar hun kanttekeningen en bezwaren bij hebben, zowel vanuit het oogpunt van gezondheid als vanuit het oogpunt van ruimtelijke inpassing. Speciale aandacht daarbij geldt de

uitrol van het 5G-netwerk; de gemeente houdt de ogen en oren open voor wat er hieromtrent speelt in de samenleving en volgt de ontwikkelingen op de voet. Tenslotte spelen er zaken rondom de digitale vaardigheid van met name oudere inwoners in relatie tot hun participatie in de samenleving.

Daarnaast is de **fysieke bereikbaarheid** van groot belang, ook weer voor woon- en vestigingsklimaat, ondernemersklimaat en toerisme. Nieuwe wegen zijn in Westerveld niet aan de orde, maar een fijnmazig OV-net ook niet. Wel gaat het bij verkeer en vervoer om een combinatie van vier zaken, waarop moet worden ingezet. Allereerst een stevige basis aan Openbaar Vervoer, waarmee de kernen onderling worden verbonden, en ook de aansluiting wordt gerealiseerd met de treinstations van Steenwijk, Meppel, Beilen en Assen, met de OV-hub in Dieverbrug als kern. Daarnaast verschillende vormen van kleinschalig publiek vervoer van deur tot deur en van deur tot hub, waarmee in aanvulling op het basisnet specifieke groepen kunnen worden bediend. Vervolgens moet worden gewerkt aan de ontwikkeling van allerlei vormen van deelvervoer, en aan verduurzaming van het autopark. En tenslotte moet – zowel in het toerisme als in het woon-werkverkeer – zwaar worden ingezet op de fiets.

## Veiligheid

Het begrip 'veiligheid' is een breed begrip, dat verschillend kan worden ingevuld. Waar 'veiligheid' te maken heeft met 'gezondheid' zij verwezen naar andere paragrafen. In dit kader is het begrip versmald tot '**veiligheid in de openbare ruimte en in het verkeer**'. Daarbij gaat het om de bevordering van de veiligheid van de zwakkere verkeersdeelnemers ten opzichte van de sterkere, zowel binnen de bebouwde kom en in de kernen, als daarbuiten op de doorgaande wegen en de smallere buitenwegen. De veiligheid van de voetganger en de fietser staat voorop bij de inrichting van de kernen en de buitenwegen. Snelheidsbeperking is daarin een belangrijk element. Ook het zware landbouwverkeer (met name in de bebouwde kom) is bij dit alles aan de orde.

Een onderwerp dat direct raakt aan de veiligheid van onze inwoners is de **gaswinning**. In de gemeente Westerveld wordt op een aantal plekken gas gewonnen. Gaswinning is primair een verantwoordelijkheid van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat; gemeenten hebben een beperktere, meer adviserende rol. De impact op onze inwoners en bebouwde omgeving kan echter groot zijn. Met andere woorden: gaswinning kan leiden tot schade, zowel materieel als immaterieel. Westerveld blijft daarom doen wat in ons bereik ligt om samen met betrokken partners (buurtgemeenten, waterschap en provincie) actief betrokken te zijn richting mijnbouwbedrijf en het ministerie. Tegelijk blijven we, net als nu, ons inspannen om in een vroegtijdig stadium bij het rijk aan tafel te komen. Op die manier blijven we onze adviserende rol aan de voorkant inzetten.

## Ambities en speerpunten

Westerveld heeft de ambitie om

- ten behoeve inwoners, bedrijven en toeristen (naast een infrastructuur voor snel internet via glasvezel) ook voor mobiel dataverkeer een zo dekkend mogelijke infrastructuur te faciliteren; inwoners worden in een vroeg stadium bij plaatsingsplannen betrokken, en denken mee over inpassing in de woonomgeving of het landelijk gebied;
- voor (potentiële) inwoners, die grote hinder of gezondheidsklachten ervaren door straling van zendmasten, stralingsvrije woningen en/of kleine wijken te realiseren;
- rondom de uitrol van het 5G-netwerk de maatschappelijke ontwikkelingen nauwlettend te volgen;
- een basisvoorziening aan Openbaar Vervoer te waarborgen en te versterken, waardoor Westerveld intern verbonden is en ook verbonden met de omliggende treinstations; in aanvulling daarop initiatieven en voorzieningen voor publiek vervoer en gedeeld particulier vervoer te bevorderen en te ondersteunen; en de voorwaarden te scheppen voor verduurzaming van het particulier gemotoriseerd vervoer;
- de verkeersveiligheid gericht aan te pakken binnen en buiten de bebouwde kom door extra aandacht voor voetgangers en fietsers; zich te profileren als dé fietsgemeente van Drenthe door het faciliteren van een aantrekkelijke, goed onderhouden en

toegankelijke fietsinfrastructuur en ontbrekende schakels in het fietsnetwerk in te vullen; in overleg met de landbouwsector zullen maatregelen worden getroffen m.b.t. het zware landbouwverkeer in bebouwde kom en op smalle buitenwegen;

- pal naast en achter de inwoners te staan in hun verzet tegen de gaswinning onder de gemeente Westerveld, hun belangen in een vroegtijdig stadium te verdedigen bij het Rijk en het mijnbouwbedrijf, en samen met andere gemeenten de eigen mogelijkheden in deze verder te verkennen; waar mogelijk proberen we via de omgevingsvisie en vergunningen de gaswinning te beperken; onze uiteindelijke ambitie is om in 1930 alle gaswinlocaties gesloten te hebben.

Speerpunten:

- het ontwikkelen van een beleidskader voor zendmasten voor mobiel dataverkeer;
- met betrokkenen (inwoners, bedrijven) de realisatie van stralingsvrij bouwen aan te pakken;
- de ontwikkeling van OV-hub Dieverbrug als centrum van een adequate basis-OV-voorziening;
- ondersteunen van initiatieven voor vormen van publiek vervoer en van deelsystemen voor auto's;
- inzet op verkeersveiligheid met de nadruk op fietsers en voetgangers in kernen en buitengebied;
- de realisatie van een fietsinfrastructuur;
- met betrokkenen en actiegroepen samen in verzet tegen de gaswinning onder de gemeente Westerveld

## 2. Een bedrijvig en gastvrij Westerveld

### De economie van Westerveld

De economie van Westerveld rust op twee grote pijlers: het toerisme en de agrarische sector. Daarnaast is er bedrijvigheid van verschillende aard en omvang, maar passend binnen de schaal van Westerveld. Een gemeente als Westerveld leent zich ook niet voor grootschalige industrie. Daarom is het belangrijk voor wat betreft de economische ontwikkeling samen te werken binnen de regio, en dan met name de **Regio Zwolle**, waarbij zowel stad als platteland hun eigen sterke kanten verder ontwikkelen en inzetten om elkaar te stimuleren en ondersteunen. Ruimte en natuur, een steeds duurzamer landbouwgebied en een landelijke woonomgeving enerzijds en de onderwijs- en kennisinstituten anderzijds kunnen een versnelling en verbreding van een slimme, op gesloten kringlopen georiënteerde economie op gang brengen. Het gaat niet alleen om economische groei maar om het stimuleren van een brede welvaart (zoals geformuleerd in de regio deal Zwolle).

Het **toerisme** is een levenslijn voor onze gemeente. Zeker nu – in en straks na de corona-crisis – de focus op toerisme in het eigen land weer versterkt wordt, liggen hier grote kansen en mogelijkheden. Daarom is het belangrijk om de toeristische ontwikkeling te stimuleren, zowel via het project Vitale Vakantieparken als in bredere zin. Daarbij is het van belang te onderkennen dat er ontwikkelingen zijn, die mogelijke bedreigingen kunnen vormen voor deze ontwikkeling. Zo zijn de gaswinning (zie 1) als ook het eventueel uitbreidende luchtverkeer (zie 3) en de toenemende intensieve landbouw (zie 4) concrete voorbeelden die leiden tot verdere aantasting van natuur- en leefomgevingswaarden en kunnen op termijn de toeristische ontwikkeling negatief beïnvloeden. En ook de schaal en omvang van het toerisme zelf kan weer andere waarden aantasten.

Ook de **agrarische sector** is onmiskenbaar uiterst belangrijk voor een gemeente als Westerveld. Het gaat daarbij om de sector zelf en een groter geheel aan verbonden economische sectoren. Het huidige agrarische systeem van toenemende schaalvergroting en inzet op export, en de daarmee gepaard gaande uitputting van grond, milieubelasting en gezondheidsrisico's, is echter niet toekomstbestendig (die aspecten keren terug onder 4). In dit verband is het van essentieel belang dat – in zeer nauwe samenwerking met alle betrokkenen – de transitie wordt gemaakt naar een duurzame en toekomstbestendige sector, waarin nog steeds een goede boterham te verdienen is. De economische toekomst is aan de kringlooplandbouw met gesloten systemen, en aan een landbouw die zich weer veel meer richt op de lokale, regionale en nationale markt, en waar een eerlijke prijs wordt betaald voor goede en gezonde producten.



Westerveld kent een aantal bedrijven in de **bouw- en installatiesector**, die voorloper zijn in de energietransitie. Deze zijn al vele jaren bezig met aardgasvrij bouwen. Recentelijk zijn twee woningen opgeleverd die bijna "off-grid" zijn. Dat zijn geheel zelfvoorzienende woningen: woningen die geen aansluitingen op gas, water, elektra en riolering van buitenaf meer nodig hebben. De gemeente gaat deze ontwikkelingen waar mogelijk ondersteunen en promoten. Binnen de gemeente ontstaan ook meer voorbeelden van circulair bouwen waarbij naast de energie de materialenstroom duurzamer wordt gemaakt.

Tenslotte liggen er economische kansen in de verdere ontwikkeling van de **zorgsector** en van kleine en middelgrote bedrijven in de **dienstensector**. Ook de zorg (zie verder onder 3) heeft een forse economische spin-off in het creëren van directe werkgelegenheid en toelevering. En dat geldt ook voor de dienstensector (ICT, reclame en marketing, administratie etc.) kan zich goed in Westerveld vestigen op kleinschalige bedrijventerreinen, in gedeelde bedrijfslocaties en gewoon vanuit huis. De aanwezigheid van Astron kan daarbij een belangrijke aanjager zijn.

Speciale aandacht vraagt **de werkgelegenheid voor jongeren**. Er zal met opleidingen, bouwbedrijven en installateurs gezocht worden naar leer-werkopleidingen voor banen in de energietransitie. Daar zal de komende twintig jaar een enorme behoefte zijn aan nieuwe arbeidskrachten. De komende jaren zal er ook meer werkgelegenheid in het natuurbeheer (moeten) komen. De gemeente gaat met natuurbeheerders in gesprek om banen voor jongeren te creëren. Daarbij kan gedacht worden aan gecombineerde banen bij natuurorganisaties en gemeente. Ook voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt biedt deze sector mogelijkheden.

## Regeldruk

Inwoners en vooral ook ondernemers ervaren een regeldruk van de overheid. Dat is begrijpelijk, omdat die regels het 'vrije ondernemerschap' lijken in te perken. In principe zijn regels bedoeld als oplossing van een in de samenleving ervaren probleem. Een land en ook een gemeente kan niet zonder regels. Als eerder beschreven beschermen regels de zwakkeren in de samenleving ten opzichte van de sterkeren, en beschermen ze allerlei waarden, die anders geen bescherming zouden hebben. Het probleem zit hem dan ook niet in het feit dat er regels zijn, maar in het feit dat er soms onnodige regels zijn (regels die eigenlijk geen werkelijk doel dienen), dat regels te rigide zijn opgesteld (zodat voor de hand liggende uitzonderingen niet kunnen worden gemaakt), en dat de processen rondom de toepassing van de regels (bijv. het verlenen van een vergunning) vaak ondoorzichtig en rigide is.

Het is belangrijk noodzakelijke en niet-noodzakelijke regels goed van elkaar te onderscheiden, en het is goed dat de gemeente de regelgeving onder de loep neemt om dat onderscheid opnieuw te maken. Het is ook belangrijk (in lijn met de eerder beschreven partner-rol), dat de gemeente de toepassing van de regelgeving aanpakt vanuit een andere houding, niet door regels te negeren of afwijkingen te gedogen, maar door met de inwoner, c.q. de ondernemer te kijken naar een oplossingsrichting en niet uitsluitend naar de regel zelf. Daarbij willen we vooral ruimte bieden aan die ondernemers en instellingen die met vernieuwende projecten de CO2-uitstoot en het afval in de gemeente verminderen, toegankelijke werkgelegenheid bieden of anderszins bijdragen aan een meer duurzaam Westerveld. Wij willen dergelijke ondernemers extra flexibiliteit en snelle dienstverlening bieden.

## Gastvrijheid

In deze ambitietitel staat het woord 'gastvrij' naast 'bedrijvig'. Gastvrijheid is een waarde, die in Westerveld gedeeld wordt, en die we toepassen op elkaar, op nieuwe inwoners, op onze toeristische gasten en bezoekers, en op vluchtelingen en asielzoekers. Gastvrijheid in persoonlijke zin of in de zin van een kenmerkende eigenschap van onze toeristische sector behoeft uiteraard geen gemeentelijk beleid. Die gastvrijheid is volop aanwezig. Gastvrijheid strekt zich uit tot die inwoners die extra zorg nodig hebben. Gastvrijheid geldt 'allen, die zich in Nederland bevinden, zonder discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook'(artikel 1 Grondwet). De ambitie van 'gastvrijheid' leidt vanzelfsprekend tot een ruimhartige opstelling jegens het herbergen van migranten. Westerveld zou de ambitie moeten hebben om een veilige plek te bieden aan mensen die van huis en haard verstoten zijn door oorlog of politieke onderdrukking.

## Ambities en speerpunten

Westerveld heeft de ambitie om

- volop in te zetten op de samenwerking in de Regio Zwolle, gericht verbetering van het ondernemersklimaat en vergroting van kennis en innovatiekracht bij bedrijven;
- de bedrijvigheid in de toeristische sector te bevorderen en versterken door vanuit het project Vitale Vakantieparken 2018-2024 (potentieel) vitale parken te laten excelleren en niet-vitale te transformeren naar een passende bestemming; verder beleid te ontwikkelen op permanente bewoning in vakantieparken;
- meer ruimte te bieden voor evenementen, die waarde hebben als toeristische trekpleister en daarmee goed zijn voor de lokale economie en het imago van een gemeente ten goede komen;
- voorop te lopen in innovatieve bedrijvigheid in het kader van de energietransitie en duurzaam circulair bouwen en andere gemeentelijke opgaven met een bouwkundig of technisch aspect;
- de regels kritisch na te lopen; waar regels overbodig of nodeloos ingewikkeld zijn regels zijn voor bedrijven of bewoners, zullen deze worden afgeschaft of aangepast; ter bescherming van bewoners en waarden als natuur, landschap en cultuur zullen er soms ook regels bij moeten komen of strakker worden gehandhaafd.
- gastvrijheid breed in te vullen en in dat verband ruimhartig bij te dragen aan de opvang van asielzoekers, statushouders en migranten.

Speerpunten:

- samenwerking binnen de Regio Zwolle intensiveren en uitbouwen;
- implementatie project Vitale Vakantieparken en beleidsontwikkeling permanente bewoning;
- beleidsmatige ruimte voor evenementen vergroten;
- plan van aanpak kritische inventarisatie regeldruk;
- gemeentelijke regels ontwerpen die duurzaam bouwen en werken makkelijker maken
- plan van aanpak jongerenwerkgelegenheid;
- samenwerking zoeken met de bouw- en installatiesector met het oog het creëren van leerwerkplaatsen voor jongeren;
- samenwerking zoeken met Astron met het oog op spin off bedrijvigheid

## 3. Een leefbaar en inclusief Westerveld

### Wonen in Westerveld

Westerveld heeft een aantrekkelijk woonklimaat, en zet dan ook in op een actief woonbeleid, waarbij een (beperkte) groei kan worden gerealiseerd. De gemeente biedt dus enerzijds ruimte voor ontwikkelingen voor de eigen bevolking. We willen de starters op de woningmarkt behouden door nieuwe starterswoningen te realiseren. Daarbij mikken we op nieuwe sociale huurwoningen en betaalbare koopwoningen. Ook is er een groeiende behoefte aan zogenaamde Tiny Houses, die voor veel jongeren uitkomst kunnen bieden. We willen leeftijdsbestendigheid creëren door woningen in combinatie met zorgelementen te realiseren voor ouderen (zie hieronder). Anderzijds richt Westerveld zich ook nadrukkelijk op nieuwkomers van buiten de gemeente, zodat bijvoorbeeld gezinnen met jonge kinderen uit de regio, plaatsen als Zwolle of verder weg, kiezen voor wonen in Westerveld. Dat is essentieel voor de instandhouding van onze onderwijs- en andere voorzieningen.

Een actief woonbeleid houdt aandacht in voor de verschillende inkomensgroepen (met een extra accent op de sociale woningbouw), en voor de verschillende doelgroepen (naast jongeren en ouderen ook mensen met een urgente huisvestingsaanvraag en statushouders). Daarnaast is een actief woonbeleid nauw verbonden met een thema als energietransitie. Voor nieuwe woonlocaties kan zowel worden gekeken binnen de kernen, als ook daarbuiten op specifieke locaties in het landelijk gebied. Vrijkomende agrarische gronden en gebouwen in het buitengebied kunnen – onder voorwaarden – worden ingezet ten behoeve van een woonfunctie.

## Gezond oud worden in Westerveld

Een specifieke, voor Westerveld belangrijke, groep is die van de ouderen. Gezien de voortschrijdende vergrijzing, met een stijging van het aantal 75-plussers in Nederland van 1,3 miljoen nu naar 2,1 miljoen in 2030, is het van belang om tijdig te zorgen voor voldoende woningen waarin ouderen langer thuis kunnen blijven wonen. Tussen volledig zelfstandig wonen en de fase, waarin volledige zorg nodig is, is een lange periode, waarin voor ouderen leeftijdsbestendige woonoplossingen gevonden moeten worden: van aanpassingen aan bestaande woningen, via kleinere seniorenwoningen naar woon-zorg-combinaties. Behoud van zelfstandigheid is daarbij een belangrijk element, in combinatie met zorg op maat (onderling, in beperkte mate via mantelzorg, en professioneel).

## Ruimte voor ontmoeting

Ruimte voor ontmoeting wordt gezien als cruciaal voor het functioneren van de verschillende kernen. De gemeente zet er daarom op in om deze voorziening ook in de toekomst voor alle kernen te behouden. Daarnaast wordt ingezet op het bereikbaar houden van voorzieningen op het gebied van onderwijs, sport en positieve gezondheid. Het heeft de voorkeur dat dit gebeurt door deze voorzieningen ook op de lange termijn in de vier hoofdkernen aan te bieden.

## Voor iedereen toegankelijke cultuur

Zingeving, ontwikkeling, vrijetijdsbesteding en sociale cohesie zijn belangrijke redenen om deel te nemen aan kunstzinnige en culturele activiteiten. Het doel van het kunst- en cultuurbeleid is een bijdrage leveren aan een vitale gemeenschap. Iedereen mag meedoen en kan gebruik maken van een toegankelijk en laagdrempelig cultuuraanbod. Kunst en cultuur zorgen voor ontwikkeling, ontmoeten, plezier en geluk. Hier zijn we trots op en dat laten we zien. Het beleid geeft waarde en invulling aan onze identiteit als gemeenschap, fungeert als kapstok voor kunstzinnige en culturele activiteiten en biedt ze de ruimte om te groeien en bij te dragen aan de ontwikkeling en gezondheid van onze inwoners.

## Inclusie

Voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt zal er gericht gezocht worden naar reguliere banen binnen de gemeente en bij bedrijven waar de gemeente contracten mee afsluit. Een grote groep mensen blijft echter aangewezen op een beschutte werkplek. Het Rijk heeft enige jaren geleden de sociale werkplaatsen beëindigd. In onze regio mag Reestmond geen nieuwe mensen met een arbeidsbeperking meer aannemen. Mensen met een arbeidsbeperking zouden bij de overheid en het reguliere bedrijfsleven aan de slag moeten. De ervaring leert dat dit voor een grote groep mensen niet lukt. Onze ambitie is daarom om met de omliggende gemeenten opnieuw een goed functionerende sociale werkplaats in het leven te roepen.

Dat werken aan inclusie strekt zich vanzelfsprekend ook uit tot de buitenruimte en het publiek domein in het algemeen. De fysieke inrichting van de openbare ruimte, maar ook de inrichting van gemeentelijke informatie, staat ten dienste van iedereen, die in Westerveld woont, dus ook van iedereen met een beperking. Het VN-verdrag Handicap vormt hiervoor de basis.

## Regenbooggemeente

Westerveld is sinds 2016 'Regenbooggemeente'. Doel is om een impuls te geven aan sociale acceptatie, veiligheid en zichtbaarheid van allen met een LHBTIQ+ identiteit in de gemeente Westerveld; om zich in te zetten om de veiligheid, weerbaarheid en sociale acceptatie van LHBTIQ+-inwoners verder te bevorderen en dit te vertalen naar doelstellingen en een aanpak in samenspraak met het Meldpunt Discriminatie Drenthe, COC en betrokken partners; en om met het Meldpunt Discriminatie Bureau Drenthe te kijken naar de aard en omvang van discriminatie jegens deze groep Westerveld en om ontwikkelingen te kunnen volgen en de sociale acceptatie te monitoren.

## Ambities en speerpunten

Westerveld heeft de ambitie om

- een beperkte groeigemeente te zijn, waarin het woonbeleid gericht is op het behouden van diegenen, die al in Westerveld wonen (jongeren, jonge gezinnen en ouderen) en op het aantrekken van nieuwe inwoners van buitenaf;

- actief in te zetten op woningbouw voor verschillende inkomensgroepen, en met name de sociale woningbouw te bevorderen;
- volop in te zetten op toekomst- en leeftijdsbestendig bouwen en wonen (zie ook 2);
- in te zetten op maatschappelijke initiatieven die voorzieningenniveau op peil houden en innoveren;
- in te zetten op versterking van het cultuuraanbod en initiatiefnemers daarin actief te ondersteunen;
- volledig inclusief te zijn, waar het gaat om arbeidsmarkt en openbare ruimte;
- invulling te geven aan de titel 'Regenbooggemeente' door oog te hebben voor de situatie van de LHBTIQ+ inwoners en hun specifieke belangen

Speerpunten:

- intensivering samenwerking met partners als de woningcorporaties, maar ook groepen particuliere initiatiefnemers;
- plan van aanpak toekomst- en leeftijdsbestendig bouwen en wonen;
- bevordering en ondersteuning initiatieven rondom cultuur en ontmoeting;
- Inclusie-agenda opstellen en uitvoeren;
- Plan van aanpak Westerveld Regenbooggemeente

## 4. Een gezond en groen Westerveld

### Nederlands groenste gemeente

Door nadrukkelijk de koppeling te leggen tussen de aanwezige groene kwaliteiten en de kansen op het gebied van duurzaamheid wil Westerveld zich nog meer dan voorheen profileren als 'Nederlands groenste gemeente'. De lat wordt daarbij hoog gelegd. De 'meest groene gemeente van Nederland' telt drie belangrijke natuurgebieden, waarvan er twee Nationaal Park zijn, biedt een aantrekkelijke omgevingskwaliteit voor wonen, werken en recreëren en gaat voorzien in de eigen energiebehoefte. Daar horen dorpen bij die alle ruimte krijgen om hun eigen identiteit te behouden en te versterken met als hoogtepunt de Unescostatus die de Kolonie van Weldadigheid ten deel gaat vallen. (Nieuwe) ontwikkelingen dienen bij te dragen aan het realiseren van een aantrekkelijke omgevingskwaliteit via ruimtelijke kwaliteitsverbetering en landschappelijke inpassing.

### Versterken natuurwaarden; naar Nationale Parken Nieuwe stijl

Onze natuurgebieden hebben te maken met verdroging als gevolg van grondwateronttrekking en klimaatverandering. Daarnaast leidt stikstofdepositie tot overbemesting, verzuring en uitloging van de bodem. Bestrijdingsmiddelen uit de wijde omtrek slaan neer in onze natuurgebieden en bedreigen de biodiversiteit. De inzet blijft gericht op het behoud van de aanwezige natuurwaarden, onder andere door het terugdringen van grondwateronttrekking voor andere doeleinden dan de drinkwatervoorziening, het terugdringen van vermisting en het behouden en versterken van de bodemkwaliteit. Dat begint met voorkomen dat er schadelijke stoffen in de bodem komen, maar ook de omslag naar een meer natuurinclusieve vorm van landbouw kan hier een belangrijke rol in spelen.

Daarnaast wordt steeds duidelijker dat we voor de opgave staan om de biodiversiteit buiten de natuurgebieden op peil te houden. Dit blijkt onder andere uit de teruglopende aantallen insecten, vlinders en vogels in het buitengebied. We willen de aanleg van bloemrijke akkerranden bevorderen, diversiteit van de bermen stimuleren en gemeentelijke gronden hier meer voor gaan benutten.

De Tweede Kamer heeft eind 2014 een amendement aangenomen waarin is uitgesproken dat er een nieuwe standaard voor Nationale Parken moet komen, waardoor deze zichtbaarder worden en meer economische spin-off opleveren. In mei 2018 is er een nieuwe standaard voor Nationale Parken opgeleverd door het programmabureau Nationale Parken (na een uitgebreid proces met vele partijen). Afgesproken is de komende drie jaar in de regio's te verkennen hoe deze nieuwe standaard is te vertalen naar plannen en uitvoering van Nationale Parken Nieuwe Stijl. Voor Zuidwest Drenthe biedt dat een kans om in kaart te brengen op welke wijze voor zowel de parken, Holtingerveld als het tussengebied ambities voor landschap, recreatie en natuureducatie gerealiseerd kunnen worden.

Oftewel om te verkennen hoe doelen voor natuur(educatie) en landschap en recreatie samengaan met inpassing van maatschappelijke opgaven en economische ontwikkeling.

Daartoe is een subsidieaanvraag ingediend door de Stuurgroep Regionaal Landschap Drents-Friese grensstreek met als hoofdlijnen: ~ Een landschapsvisie voor het gebied, welke de basis biedt voor versterking van landschap en duurzaam toerisme en waarbij ook koppelkansen worden gezocht met de opgaven op het gebied van natuur, klimaat, duurzame energie en landbouw. Versterking van de landschappelijke kwaliteit en beheer daarvan (met aandacht voor cultuurhistorie en ruimte voor biodiversiteit, bossenstrategie en verbindingen tussen natuurgebieden); ~ Duurzaam toerisme, waarin ruimte voor ontwikkeling en versterking van bedrijven en een versterking van de infrastructuur, met name ook tussen dorpen (bedrijven) en natuurgebieden.

In nauwe aansluiting op het Rijksbeleid zijn de plannen gericht op het versterken van de huidige Nationale Parken naar Nationale Parken nieuwe Stijl die naast natuurkernen ook de daar omheen of tussenliggende landbouwgebieden en dorpen of steden bevatten en te zien zijn als een landschappelijke eenheid. In diverse documenten wordt bijvoorbeeld gesproken over natuur inclusieve landbouw in de Nationale parken van de toekomst. Bij deze ontwikkelingen zal Westerveld zich van harte aansluiten.

### **Door duurzame landbouw samenleven in het buitengebied bevorderen**

Het maatschappelijk debat over de landbouw is intensief en dreigt van tijd tot tijd te escaleren. Dat speelt op Europees en nationaal niveau, maar het speelt ook bijzonder sterk in een gemeente als Westerveld. Meer en meer gronden worden op dit moment ingezet voor intensieve teelten; met name de teelt van bloembollen, specifiek van lelies: een productie voornamelijk gericht op de export. Dat gaat gepaard met het gebruik van (chemische) bestrijdingsmiddelen, waarover bij omwonenden en breder grote onrust is, zowel vanuit het oogpunt van de afname van biodiversiteit als vanuit het oogpunt van volksgezondheid.

Het is van belang het debat te voeren en te blijven voeren, waarbij de drie zijden van de driehoek elk vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheden participeren: de overheid (ook de gemeentelijke overheid), de landbouwsector en de belangen- en bewonersorganisaties. Dat gesprek kan niet meer vrijblijvend zijn. In het Rapport "Uitgesproken" dat Martha Buitenkamp en Marga Kool in opdracht van het Ministerie van LNV en de provincies Drenthe en Overijssel hebben opgesteld. Zij constateren dat dat burgers en telers dit niet samen kunnen oplossen en dat de overheid aan zet is. Er wordt expliciet gevraagd om een helder en consistent beleid en maatregelen op het snijpunt van landbouw, volksgezondheid en ruimtelijke ordening, die gepaard dienen te gaan met een grote aandacht voor de onderlinge verhoudingen (welzijn, leefbaarheid en samenlevingsopbouw) op het platteland: een integrale benadering dus van landbouw, volksgezondheid en ruimtelijke ordening.

De gemeenteraad van Westerveld heeft dialoogavonden opgezet, waarin enerzijds met de belangen- en bewonersorganisaties wordt gesproken en anderzijds met telers en de landbouwsector in bredere zin. Het is van het grootste belang die tripartite dialoog voort te zetten met het oog op de transitie, die in de landbouw moet plaatsvinden op basis van de door minister Carola Schouten van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit gelanceerde visie "Landbouw, natuur en voedsel: waardevol en verbonden". Om uitdagingen als bodemuitputting, verlies aan biodiversiteit en het klimaatakkoord het hoofd te bieden kiest de minister voor een transitie naar kringlooplandbouw in 2030. Aan de invulling daarvan zal ook in Westerveld vorm moeten worden gegeven. Dat zal een van de grootste opgaven zijn voor de komende periode.

Vanzelfsprekend kan dat alleen in zeer nauwe samenwerking vanuit de Gemeente met de Rijks- overheid en de Provincie Drenthe. Een ieder heeft daarin eigen verantwoordelijkheden en mogelijkheden. Daarbinnen moet gezamenlijk vorm worden gegeven aan genoemde transitie, waarbij ook de Gemeente Westerveld haar rol zal moeten spelen. Daarbij gaat op de korte termijn het om het faciliteren van onderlinge afspraken tussen telers en omwonenden en het handhaven van die afspraken. Maar het gaat ook om een lokaal plan voor de transitie richting Kringlooplandbouw in 2030 met verifieerbare tussenstappen, en het zoeken en ook zelf beschikbaar stellen van middelen om die transitie mogelijk te maken. En tenslotte gaat het om niet-generieke maatregelen in het ruimtelijk spoor in het kader van het bestemmingsplan Buitengebied.

## Biodiversiteit in het Buitengebied

Daarnaast wordt steeds duidelijker dat we ook voor de opgave staan om de biodiversiteit buiten de natuurgebieden op peil te houden. Dit blijkt onder andere uit de teruglopende aantallen insecten, vlinders en vogels in het buitengebied. We willen de aanleg van bloemrijke akkerranden bevorderen, de diversiteit van de bermen stimuleren en de gemeentelijke groenden hier meer voor gaan gebruiken. Deze aanpak speelt eveneens een rol bijvoorbeeld bij de bestrijding van de eikenprocessierups.

## Bescherming drinkwaterbronnen

Zowel door WMD als Vitens wordt gewaarschuwd voor vervuiling van de ondergrondse drinkwater voorraad door uitspoeling van chemicaliën. Nu kan er nog afdoende gezuiverd worden door de maatschappijen, wel brengt het al kostenverhoging met zich mee. Wij willen hier, in overleg met de waterleidingbedrijven, preventief optreden ter voorkoming van toekomstige gezondheidsrisico's voor onze inwoners.

## Ambities en speerpunten

Westerveld heeft de ambitie om

- Nederlands 'groenste gemeente' te worden door een versterking van de natuurwaarden en de ontwikkeling naar Nationale Parken Nieuwe Stijl, waarbij kern-natuurgebieden en tussenliggende zones met elkaar verbonden zijn;
- Samen met telers / landbouwsector en bewonersgroepen vorm te geven aan een transitie naar de door de Minister van LNV gewenste Kringlooplandbouw in 2030;
- Daarbij ook zelf een actieve rol te spelen zowel in faciliterende zin, als ook – waar nodig - in mogelijke niet-generieke ruimtelijke maatregelen;
- Actief (vanuit de lokale situatie) in de beleidsontwikkeling ten aanzien van de transitie in de landbouw op provinciaal en landelijk niveau te participeren;
- De biodiversiteit ook buiten de natuurgebieden op peil te houden;
- Samen met de waterleidingbedrijven actief bij te dragen aan het voorkomen van de vervuiling van de ondergrondse drinkwater voorraad

Speerpunten:

- Positief en actief participeren in de landschapsontwikkeling Drents-Friese Grensstreek;
- Voortzetting tripartite dialoog Transitie Landbouw met landbouwsector en bewonersgroepen, gericht op een gezamenlijk proces richting 2030;
- Herstel van de essen als bron van voedselvoorziening;
- Stimuleren van netwerken, die land, voedsel, natuur en biobased materialen verbinden;
- Stimuleren van initiatieven als 'land van ons', 'toekomstboeren', voedselbossen etc.
- Uitwerken van mogelijke, niet-generieke R.O.-maatregelen, gericht op de bescherming van natuur, biodiversiteit en humane gezondheid
- Plan van aanpak bermbeleid;
- Intensiveren samenwerking waterleidingbedrijven gericht op voorkomen grondwatervervuiling

## 5. Een herkenbaar en toekomstgericht Westerveld

### Herkenbaar én toekomstgericht

In deze ambitietitel zit een mooie schijntegenstelling, maar juist daarom is hij zeer goed bruikbaar als afrondende en deels overkoepelende aanduiding. Herkenbaarheid gaat ervan uit dat we onze leefomgeving moeten blijven 'herkennen'. Dat betekent behoud van de unieke waarden van Westerveld, waarmee we herkenbaar zijn en blijven voor onszelf als inwoners en voor iedereen, die

hier te gast is. In de fysieke omgeving zijn dat onze ongelofelijk mooie natuur (het meest genoemde element in de campagnes), ons archeologisch erfgoed, en ons cultuurlandschap (brinken, historische essen, het kleinschalige landschap met houtwallen, bosjes en waterlopen etc.) en onze monumenten, waarbij de Koloniën van Weldadigheid een aparte vermelding verdienen. Dat alles vormt de kern van ons welbevinden in Westerveld en van onze aantrekkingskracht op toeristen en bezoekers.

Het behoud van die herkenbare omgeving staat dan ook centraal, niet als een gestolde werkelijkheid (een 'open lucht museum'), maar als dynamisch plek, waar we met elkaar onze toekomst vormgeven, en die van de generaties na ons. Een toekomst, waarin we de grote opgaven van de komende jaren aan kunnen: de opgaven op het gebied van energie, klimaat, water, natuur en landbouw. Hoe zwaar het ook klinkt: het gaat uiteindelijk om de vraag of er nog een toekomst is.

## **Natuur en landschap**

Natuur is grotendeels aan de orde gekomen onder de vorige ambitietitel. Daar ging het om de intrinsieke waarde van de natuur en de tussenliggende landschappen: het behoud van de ecosystemen en de biodiversiteit. Maar natuur is tegelijkertijd iets dat ervaren en beleefd kan worden door de inwoners en door onze bezoekers. Binnen de grenzen van wat de natuur zelf aan kan, is het een element in onze aantrekkingskracht: wandelaars en fietsers, de ommetjes en fietsroutes, de uitkijkpunten en informatieborden. Ook dat is een spanningsveld, waarin we alleen samen met de natuur-beherende organisaties kunnen optrekken, en waarin het belang van de natuur zelf het uitgangspunt is.

## **Archeologie en cultuurlandschap**

Westerveld is ook rijk aan archeologie. Alle belangrijke elementen vinden we hier terug: hunebedden, grafheuvels en Celtic fields. Maar er is nog veel meer, zoals de afgedekte prehistorische landschappen van de essen en de verborgen rijkdom van de beekdalen. Daarnaast is Westerveld rijk aan beeldbepalende dorpsgezichten, brinken en monumenten in buitengebied en in kernen. Dat is naast de natuur een rijkdom, die we willen koesteren en die we willen delen met onze bezoekers.

Een speciaal element daarin zijn de Koloniën van Weldadigheid met een geschiedenis, die meer dan 200 jaar terug gaat, en die zich manifesteert op het snijvlak tussen de fysieke omgeving (landerijen, bossen en monumentale gebouwen) en het sociale idee daarachter. We zijn ver gevorderd in het proces richting een plaats op de Werelderfgoedlijst van UNESCO. Maar ook daar combineren we de trots op ons erfgoed met het gebruiken van die basis voor nieuwe ontwikkelingen o.a. middels de Leerstoel, die in de Erfgoed Deal is gehonoreerd.

## **Duisternis en stilte**

Waarden, die in onze huidige samenleving onder grote druk staan, zijn duisternis en stilte. Lichtvervuiling en geluidsoverlast zijn in Westerveld natuurlijk van een andere orde dan in stedelijke omgevingen, maar spelen ook hier. Daarbij komt dat onze bezoekers (uit die stedelijke omgevingen) veelal op zoek zijn naar die duisternis en stilte. Het waarborgen daarvan is een belangrijke opgave in onze omgevingsvisie.

## **Energietransitie**

Het enorme vraagstuk van de Klimaatverandering heeft zijn weerslag op vele sectoren in de maatschappij, maar vooral op die van de energie. De Nederlandse handtekening onder het Klimaatakkoord van Parijs heeft geleid tot een Klimaatwet en een nationaal Klimaatakkoord tussen overheid, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Nederland heeft vastgelegd dat het in 2030 een reductie van 49% aan CO<sub>2</sub>-uitstoot wil realiseren ten opzichte van 1990, oplopend naar 95% in 2050. Die doelstelling is niet vrijblijvend, maar absoluut noodzakelijk. Een deel van die doelen moet worden gerealiseerd op regionaal niveau. Daartoe worden ze omgezet in Regionale Energie Strategieën (RES). Aan de Drentse RES wordt ook door Westerveld deelgenomen. Zowel op het gebied van de grootschalige energie opwek als op het gebied van de warmtetransitie in bedrijven en huishoudens zullen forse stappen gezet moeten worden

Bij de grootschalige projecten gaat het om inpasbaarheid in de fysieke omgeving ten opzichte van natuur en gebouwen. Het gaat daarbij ook om bewonersparticipatie en 'lokaal eigendom', waarbij uitgangspunt is het in de RES genoemde minimum van 50% lokaal eigendom in de vorm van coöperatieve samenwerking. Bij de meer kleinschalige projecten gaat het om isolatie van woningen

en andere gebouwen, en het stimuleren van alternatieve vormen van warmte en de overgang naar een gasloos tijdperk.

## Klimaatadaptatie

Maar naast het tegengaan van verder gaande klimaatverandering, zullen we ons ook moeten aanpassen aan de gevolgen van wat er al aan klimaatverandering heeft plaatsgevonden en nog zal plaatsvinden. Hogere temperaturen en verdroging leiden tot enorme uitdagingen voor de landbouw, maar ook tot veiligheidsvraagstukken bijvoorbeeld in de vorm van natuurbranden. Verdroging in bepaalde periodes gaat gepaard met enorme wateroverlast in andere periodes. Ook daar is een integrale blik essentieel, en gaat het in de praktijk van de fysieke omgeving om zowel hemelwaterafvoer als hemelwaterbuffering. De gemeente Westerveld opereert daarbij binnen de kaders van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie en de bijbehorende uitvoeringsagenda's en regionale strategieën.

## Circulariteit en volhoudbaarheid

De toekomst is circulair; daar is geen ontkomen aan. De wereld moet 'volhoudbaar' worden. Het begrip 'volhoudbaarheid' is omvattender en duidelijker dan het vaak gebruikte woord 'duurzaamheid'. Als we doorgaan met het uitputten van onze natuurlijke hulpbronnen en van onze grond, dan is het leven op deze aarde niet 'volhoudbaar'. Als we de huidige manier van produceren en consumeren voortzetten, dan zijn vele 'aardes' nodig. Dat geldt voor het grote geheel en dat geldt dus ook voor Westerveld.

Die circulariteit moet indalen in al het denken en handelen in deze gemeente. Bij de afvalstromen is dat al aan de orde, maar het gaat verder dan alleen het scheiden van afval. Het gaat om het voorkomen van afval, het hergebruiken van materialen op grote schaal, het steeds weer terugbrengen van grondstoffen in de cyclus. Maar het gaat ook om het gebruik van 'land' in brede zin, en wel in twee opzichten: het gezond houden van de grond, de bodem, en ook de vraag 'waaraan besteed ik het landoppervlak'. In Drenthe is een oude traditie van 'gemeenschappelijk land', van 'commons'. Dat element van gezamenlijkheid brengt ons terug bij onze waarden.

## Ambities en speerpunten

Westerveld heeft de ambitie om

- Samen met natuur beherende organisaties in te zetten op het mogelijk maken van het ervaren en beleven van de natuur, waarbij de intrinsieke waarden van de natuur uitgangspunt zijn;
- Volop in te zetten op de bescherming van ons archeologisch erfgoed en ons cultuurlandschap, en op onze rijke geschiedenis en monumenten, met name in het gebied van de Koloniën van Weldadigheid;
- Waarden als duisternis en stilte te koesteren en bewaren;
- Een meer dan proportionele bijdrage te leveren aan de energietransitie en de Regionale Energiestrategie; en in het kader van de warmtevisie in te zetten op isolatie en gasloze oplossingen;
- Op gemeentelijk niveau invulling te geven aan het Deltaplan Klimaatadaptatie;
- Bij te dragen aan een circulaire toekomst en een volhoudbare aarde.

Speerpunten:

- intensivering samenwerking natuur beherende organisaties;
- de bijzondere Leerstoel Erfgoed en Participatieve Ruimtelijke Ontwikkeling ten volle benutten;
- plan van aanpak duisternis en stilte;
- plan van aanpak Westerveldse bijdrage aan de grootschalige Regionale Energie Strategie;
- snelle ontwikkeling van de warmtevisie